

Dr hab. Małgorzata Laskowska, prof. UKSW
Kierownik Katedry Teorii, Języka i Etyki Mediów
Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
e-mail: m.laskowska@uksw.edu.pl

Warszawa, dn. 14.09.2021

Recenzja rozprawy doktorskiej pt.

URZĄD PATENTOWY I POLSKA IZBA RZECZNIKÓW PATENTOWYCH JAKO WYDAWCY PRASY

przygotowanej przez mgr Justynę Sobecką
w Kolegium Mediów i Komunikacji Społecznej
Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
pod kierunkiem promotora
dr. hab. Andrzeja Adamskiego, prof. WSiLiZ
oraz promotora pomocniczego
dr. Jacka Żurawskiego

Wprowadzenie

W ostatnich latach – jak słusznie Autorka już we wstępie rozprawy doktorskiej zaznacza – odnotowaliśmy kilka ważnych wydarzeń w obszarze tematyki związanej z ochroną własności przemysłowej oraz procedurą udzielania patentów i dodatkowych praw ochronnych na wynalazki, wzory użytkowe oraz znaki towarowe. W grudniu 2018 roku obchodziliśmy 100. rocznicę powołania Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustanowienia zawodu rzecznika patentowego. Rok później natomiast, tj. w 2019 roku, obchodziliśmy 15. rocznicę przystąpienia Polski do Europejskiej Organizacji

Patentowej. Z dużym zatem zainteresowaniem należy przyjąć rozprawę doktorską p. mgr Justyny Sobeckiej na temat działalności wydawniczej Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz Polskiej Izby Rzeczników Patentowych. Recenzowana rozprawa doktorska została przygotowana w Kolegium Mediów i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie pod kierunkiem promotora: dr. hab. Andrzeja Adamskiego, prof. WSiIZ oraz promotora pomocniczego: dr. Jacka Żurawskiego.

Ogólna prezentacja rozprawy

Niniejsza rozprawa doktorska liczy 350 stron. Składa się ona ze wstępu, wykazu skrótów, następnie części na temat metod i technik badawczych, siedmiu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu rysunków, tabel, wykresów oraz listy aneksów dołączonych w wersji elektronicznej na płycie CD.

W rozdziale pierwszym opisano aspekty prawne, metodologiczne oraz prawne rozprawy, zwracając szczególną uwagę na metodologię badań prasoznawczych, następnie historię prawa prasowego, a także definicję i cechy gatunkowe prasy.

W rozdziale drugim przybliżono rolę własności intelektualnej w budowaniu społeczeństwa informacyjnego. W pierwszej kolejności wyjaśniono czym jest społeczeństwo informacyjne oraz gospodarka oparte na wiedzy, następnie opracowano zagadnienie własności intelektualnej i ochrony przed nieuczciwą konkurencją. W tej części objaśniono takie terminy, jak: dobra niematerialne, własność przemysłowa, własność intelektualna (własność literacka i artystyczna). Przybliżono także historię ochrony własności intelektualnej oraz opisano najważniejsze dokumenty z tego zakresu. W tym również rozdziale opisano zagadnienie „wynalazczości” (s. 58) oraz jej znaczenie w rozwoju społeczeństwa i gospodarki, a także instytucje związane z własnością intelektualną i przemysłową w Polsce i na świecie.

W rozdziale trzecim odniesiono się do tytułowego dla pracy Urzędu Patentowego RP – jego historii, zadań i roli w państwie. Opisano tu także kluczowe podstawy prawne działania Urzędu Patentowego RP w Polsce oraz zadania Urzędu (orzekanie w sprawach o udzielanie praw wyłącznych na przedmioty własności przemysłowej;

odpowiedzialność za sprawny przepływ strumienia bieżącej informacji patentowej, upowszechnienie wiedzy o ochronie własności przemysłowej).

W rozdziale kolejnym, czyli czwartym, odniesiono się do rzecznictwa patentowego w Polsce. W tej części zwrócono szczególną uwagę na historię rzecznictwa patentowego, następnie Polską Izbę Rzeczników Patentowych.

W rozdziale piątym opisano promocję „racjonalizatorstwa w PRL-u” w takich czasopismach, jak: „Kalendarz Racjonalizatora: Wiadomości Urzędu Patentowego”, "Przegląd Opatentowanych Rozwiązań Technicznych o Szerokim Zastosowaniu", "Opisy Udoskonaleń Technicznych i Uprawnień", "Przegląd Wynalazczości", "Biuletyn", "Wiadomości Urzędu Patentowego".

W rozdziale trzecim opisano czasopisma wydawane przez Urząd Patentowy w III RP (zawartość formalna i treściowa) takie, jak: „Informacje Urzędu Patentowego”, „Kwartalnik Urzędu Patentowego”, Seria Zeszytów pt. „Ochrona Własności Przemysłowej”, a także inne broszury i druk ulotny.

W rozdziale siódmym zaprezentowano wyniki analizy zawartości czasopisma „Rzecznik Patentowy”, wychodzącego w latach 1994-2019.

Taki układ zaproponowany w niniejszej rozprawie jest metodologicznie poprawny, aczkolwiek można zasugerować, aby opis metod i technik badawczych zamieścić już we wstępie. Nie ma potrzeby, aby po wstępie tworzyć osobną część poświęconą tym zagadnieniom. Na korzyść pracy – szczególnie na rzecz jej spójności i formalnej, metodologicznej poprawności – wpłynęłoby także jak najszybsze przejście do tematu rozprawy, a nie dopiero w rozdziale piątym. Ten długi opis kontekstu historycznego ochrony własności intelektualnej w Polsce, Urzędu Patentowego RP oraz rzecznictwa patentowego jest ostatecznie do przyjęcia choćby ze względu na zamiar Autorki zgłębienia 100-letniej tradycji i aktywności wspomnianych podmiotów i instytucji.

Ocena merytoryczna i formalna rozprawy

Celem niniejszej pracy – jak określiła Autorka – jest „eksploracja działalności wydawniczej Urzędu Patentowego RP oraz Polskiej Izby Rzeczników Patentowych w zakresie wydawania prasy, ponadto wyjaśnienie czy działalność wydawnicza wynika z ich misji, celów i zadań oraz zebranie i uporządkowanie zawartości formalnej i treściowej czasopism wydawanych przez te podmioty celem zbudowania bazy źródłowej dla dalszych analiz zawartości i treści, zgodnie z zapotrzebowaniem badaczy” (s. 9). Realizując ten cel, Doktorantka wzięła pod uwagę zawartość treściową publikacji wydawanych przez Urząd Patentowy RP oraz Polską Izbę Rzeczników Patentowych w okresie 1918-2018, tj. następujące tytuły: „Kalendarz Racjonalizatora”, „Przegląd Opatentowanych Rozwiązań Technicznych o Szerokim Zastosowaniu”, „Opisy Udoskonaleń Technicznych i Usprawnień”, „Przegląd Wynalazczości”, „Biuletyn Urzędu Patentowego”, „Wiadomości Urzędu Patentowego”, „Informacje Urzędu Patentowego”, „Kwartalnik Urzędu Patentowego” oraz „Rzecznik Patentowy”.

Mając na uwadze merytoryczną zawartość pracy, nasuwają się następujące wnioski:

Po pierwsze, rozprawa doktorska Pani mgr Justyny Sobockiej jest niewątpliwie interesująca, bogata w źródła; stanowi bardzo ważne i potrzebne w literaturze przedmiotu ujęcie historyczne oraz współczesne działalności wydawniczej Urzędu Patentowego RP oraz Polskiej Izby Rzeczników Patentowych. Nasuwa się jednak sugestia, aby część teoretyczna była zdecydowanie krótsza. Z rozdziału drugiego na temat roli własności intelektualnej w budowaniu społeczeństwa informacyjnego można zrezygnować. Dzięki temu Autorka mogłaby więcej czasu i miejsca poświęcić tematyce tytułowej, badawczej o problematyce wydawniczej Urzędu Patentowego RP oraz Polskiej Izby Rzeczników Patentowych. Uszczegółowienie natomiast części badawczej, czyli rozdziału piątego i szóstego, większe skupienie się na prasie tytułowych podmiotów bardziej korespondowałoby z założonymi celami badawczymi.

Po drugie, należy docenić precyzję terminologiczną Autorki. Zanim Doktorantka dokonała analizy zawartości i treści różnych wydawnictw Urzędu Patentowego RP oraz Polskiej Izby Rzeczników Patentowych, dokładnie zdefiniowała czym jest prasa, prasa branżowa, czasopisma fachowe, czasopisma treści specjalnej, czasopisma techniczne,

czasopisma naukowe (s. 32-33). I znów, można także tę część przygotować krócej, unikając odchodzenia od tematu, chociażby rezygnując w wyjaśniania kim jest dziennikarz, redaktor, redakcja (s. 29-30).

Po trzecie, przechodząc już do zagadnień wyłącznie tytułowych, czyli do części badawczej, bezpośrednio odnoszącej się do działalności wydawniczej Urzędu Patentowego RP oraz Polskiej Izby Rzeczników Patentowych, należy wyraźnie zaznaczyć, iż ta część rozprawy stanowi ważny i bardzo interesujący zakres wiedzy, m.in. na temat sposobu popularyzacji wiedzy przez Urząd Patentowy RP oraz Polską Izbę Rzeczników Patentowych. Doktorantka przanalizowała osiem publikacji Urzędu Patentowego RP i jedną publikację Polskiej Izby Rzeczników Prasowych. Są to następujące tytuły: 1. „Kalendarz Racjonalizatora” (1954-1959); 2. „Przegląd Opatentowanych Rozwiązań Technicznych o Szerokim Zastosowaniu” (1964-1976); 3. „Opisy Udoskonaleń Technicznych i Usprawnień” (1952-1959); 4. „Przegląd Wynalazczości” (1954-1959); 5. „Biuletyn Urzędu Patentowego” (1973 – do dziś wydawane); 6. „Wiadomości Urzędu Patentowego” (1924 – do dziś wydawane); 7. „Informacje Urzędu Patentowego RP” (1995-2001); 8. „Kwartalnik Urzędu Patentowego RP” (2010 – do dziś wydawane); 9. „Rzecznik Patentowy” (wydawane od 1994 roku do chwili obecnej). Czasopismem wydawanym przez Polskiej Izby Rzeczników Prasowych, i wziętym pod uwagę w pracy, jest „Rzecznik Patentowy”. Dodatkowo przanalizowano także wydawane przez Urząd Patentowy RP książki, broszury i druki ulotne.

Badawcza część pracy – stanowiąca prezentację wyników przeprowadzonej analizy zawartości i treści – jest niewątpliwie ciekawa, lecz to nie oznacza, iż wzorcowo opracowana. Brakuje przede wszystkim jasno i precyzyjnie opisanej metodologii przeprowadzonej analizy zawartości i treści. W części pracy zatytułowanej "metody i techniki badawcze" (s. 10-12) recenzentka nie doszukała się przynajmniej skrótowego opisu m.in. przebiegu badań, organizacji badań. Takiego opisu nie ma także w części badawczej, czyli w drugiej części pracy. Z ogromną korzyścią przy tego typu badaniach byłoby przygotowanie chociażby podstawowego klucza kategoryzacyjnego, co wpłynęłoby także na bardziej precyzyjne sformułowanie wniosków końcowych. Oczywiście, pośrednio kategorie analityczne można odnaleźć, a są to m.in.: kategoria 1:

Cel danego czasopisma (jego założenia programowe; zob. np. s. 197), kategoria 2: Do kogo (adresaci czasopisma; zob. s. 197), kategoria 3: Częstotliwość wydań (s. 197-198), kategoria 4: Liczba stron (s. 198), kategoria 5: Autorzy/zespół redakcyjny (s. 198), kategoria 6: Okładka (s. 198), kategoria 7: Poruszane tematy (s. 199), kategoria 8: Informacje i komunikaty (s. 199). I według tychże kategorii Doktorantka analizowała każde z wymienionych tytułów. Informacje zebrane przez Doktorantkę – według tych kategorii – mimo wspomnianych tu mankamentów – stanowią wartą zainteresowania i rozpowszechniania treść.

Przechodząc natomiast do oceny formalnej pracy, należy zwrócić uwagę m.in. na styl i język pracy. Rozprawę doktorską Doktorantka napisała językiem naukowym, a przy tym komunikatywnym, wolnym od niezrozumiałych czy nie wyjaśnionych sformułowań. Powołując się na specjalistyczną terminologię – czy to z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach, czy z obszaru prawa i administracji – zachowała bardzo dużą staranność i precyzję.

Kwestie do dyskusji

W kontekście przeprowadzonych badań i całości rozprawy doktorskiej można zadać Autorce następujące pytania:

- 1) Jakie zagadnienia – zdaniem Pani, jako badaczki tej wąskiej problematyki – związane z działalnością wydawniczą Urzędu Patentowego RP oraz Polską Izbą Rzeczników Patentowych wymagałyby dalszych badań?
- 2) Które czasopisma tytułowych podmiotów są wzorcowe w zakresie promocji oraz upowszechniania własności przemysłowej?

Podsumowując ocenę rozprawy doktorskiej Pani mgr Justyny Sobeckiej, należy wyraźnie zaznaczyć, że jest to studium z zakresu prasoznawstwa specjalistycznego, stanowiące opracowanie tematu niszowego i bardzo interesującego. Jest cennym uzupełnieniem literatury z obszaru nauk o komunikacji społecznej i mediach, wartościową pomocą edukacyjną dla pracowników naukowych, redaktorów, edukatorów, urzędników i dziennikarzy.

Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę zawartość merytoryczną, formalną oraz metodologiczną rozprawy doktorskiej Pani mgr Justyny Sobeckiej pt. „Urząd Patentowy RP i Polskiej Izby Rzeczników Patentowych jako wydawcy prasy”, oceniam tę pracę pozytywnie i uznaję, że spełnia ona wymagania oraz warunki określone w „Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym”. Tym samym wnioskuję o dopuszczenie Pani mgr Justyny Sobeckiej do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

A handwritten signature in brown ink, reading "Małgorzata Laskowska", enclosed within a thin black rectangular border. The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

.....

dr hab. Małgorzata Laskowska, prof. UKSW